

„КОНЦЕРТ ЗА ЖАБИ И ОРКЕСТЪР В МИ БЕМОЛ МАЖОР“ НА НИКОЛАЙ ТАБАКОВ

Николай Табаков е автор на тринайсет книги, от тях десет романа, три сборника с разкази и детски роман. Носител е на Националната литературна награда „Проф. Димитър Димов“ за цялостно творчество – 2021 година, и на специалната награда „Свирепо настроение“ за книгата „Р-р-разкази“ от третия Национален литературен конкурс на името на Йордан Радичков – 2022 г.

Писателят споделя, че „в този роман е използвал идеи и цитати от две необичайни философски книги: „Номо spiritualis“ на проф. Георги Каприев и „Увод в дзен будизма“ на доктор Дайсецу Судзуки“.

Според проф. Каприев „тази книга е за хората, които поемат отговорност, които не просто декларират свободата си, а я упражняват, и хора, които възкръсват непременно... хора на духа.“

След всичко казано за философския контекст на романа, аз ще се съсредоточа върху чисто литературните му характеристики. Защото литературата е магия, както знаем, и както казва Николай Табаков в свое интервю. Но магическият дискурс се съчленява и въздейства по специфично-творчески правила в романа.

Заглавието „Концерт за жаби и оркестър в ми бемол мажор“, въпреки очевидната си пародийност, изкушава за търсене на музикалните тематизации. Едва в трета глава на II част четем думите на дядо Арго: „Музиката е изкуството на човека, което е на-близко до чистия дух. Неуловимо, прекрасно, необяснимо. Мечтата на човек.“

Орфизмът е усещане за музика, а митът за Орфей, вечно завръщащ се при Евридика, ритмично изгражда митологично-магичния пласт на романа. В него и извън него в симетрично движение са странните герои чудаци. Чрез музиката на житейските си чудеса те заглушават жабешкия концерт от метафоричното бласто.

В симетричната композиция на романа (2 части по 15 глави) тези герои се присъединяват, събират, засилват присъствието си и неслучайно носят библейски и митологични имена: екзотичната чародейка Саломе; старият моряк Арго (с асоциациите за мита за Аргонавтите, сред които е Орфей); скандинав-

ците с викингски имена (Магнус, Харалд, Трингвесон); латиноамериканската принцеса Лурдес-Пилар Манасия.

Повествователните пулсации редуват динамиката на морето („ЕКГ – то на природата“) и на реката, като устойчиви символи. Героите раздвояват битието си между реалност и свърхреалност, защото имат свободата да избират същността си: Саломе е магьосница, но и обикновена баба; дядо Арго е стар моряк, но с вътрешна принадлежност към приключенията на Аргонавтите и затова успява да види (усети) митичното завръщане на Орфей.

Авторът притежава великия човешки дар да разказва (по думите на Н. Георгиев). Трийсетте магични истории на героите с принцове и принцеси, графове и графини, фатални жени, дори със синя коса, и т.н. напомнят приказния цикъл „1001 нощ“. Високата литературност на текста са свързва със засилената цитатност: „в гърдите бийте се девици, разкъсвайте одеждите от мъка“ (Сафо); „Я помню чудное мгновение“ (Пушкин), Блок, Лилиев; с много литературни реминисценции и асоциации.

На колажен принцип повествованието поема и разнопосочни размишления, спорове за изкуство, философия, политика, война, мир и мироздание, живот и смърт – повечето от представимите екзистенциални въпроси.

Специално внимание заслужава стилистиката, с нейните впечатляващи обрати: естетска, декоративна до сецесионност стилистика, най-вече на женския образ: „Лицето беше като на току-що пробудена от сън дижонска роза... на тази млада графиня кожата ѝ светеше като слънчево кадифе. Или нещо като японска коприна. Очите ѝ бяха тъмносини, огромни и блестящи, и отразяваха света като две сини огледала, поставени на брега на всички налични рилски езера“;

апокалиптична образност и музикалност в сцената със сърната и преследващият я чакал: „Смъртта, смъртта крещеше своята песен.“;

демонична, черно-бяла графика: „Черното куче се носеше след глутницата по белия плаж... Страхът си имаше ново звуково оформление.“

светла, орфическа звуковост от пеещата стрела на Орфей, която спасява сърната, защото „Орфей е мелодичният страж на този свят.“ В същата сцена („Глутница“) се открива смисловото и стилистично преобръщане на заглавието: „Моцарт в ми бемол мажор. По-скоро концерт за пчели и укулеле“.

За стила на Николай Табаков е характерна елегантната ирония и самоирония, парадоксалното флиртуване с авторитетите („Пак го е казал Стендал, ерудираното му чудовище!“); причудливите сравнения: „Косата ѝ се мятеше от рамо до рамо като някакъв арлекин, понякога плуваше кроул зад гърба на стопанката си.“; пародийното смесване на стилове: „Каква красавица, Боже мой, каква въздушна фея! На хъшлашки език казано – парче и половина!“

Стилистичната игра съответства на повествователната игра, на уникалната същност на героите, които живеят до морето, до реката, в пространството на митовете, а не на жабите. В своята многообхватност романът е за света (световете) и за човека в него (в тях), който пише с „решителен почерк“ на финала:

„Радостта е болка

Болката да намериш отново себе си.“

5.04.2025 г., Бургас

проф. д.ф.н. Калина Лукова